

Framtiden
i våre hender

Årsmelding 2016

Politiske satsinger og gjennomslag

FIVHs toårsstrategi for 2015-2016 prioriterte tre temaer som hovedtemaer, og ytterligere tre temaer på et lavere nivå.

Etikk i leverandørkjeden

Vi jobber for anstendige arbeidsforhold og en levelønn for alle som produserer forbruksvarer i land i sør. I 2016 satte vi fortsatt fokus på klesbransjen, på veskeproduksjon og garverier, og på hvordan flyktningsspørsmålet påvirker tekstilsektoren. Vi fortsatte kampanjen for at selskaper skal åpne sine leverandørlistene, og lansert annen sesong av Sweatshop. Politisk fikk vi Stortinget med på å utrede muligheten for en etikkinformasjonslov som vil sette et press på alle som importerer varer til Norge om anstendige arbeidsforhold.

I januar lanserte vi et eget notat om fagforeningssituasjonen i Istanbul, og fulgt opp med en ny rapport om syriske flyktninger i tekstilsektoren i Tyrkia. I løpet av 2016 har Oljefondet ved Norges Bank gjennomført en egen granskning av samme problemstilling, kanskje inspirert av FIVHs undersøkelse fra 2015.

I april lanserte vi sesong 2 av Sweatshop, en samproduksjon mellom Aftenposten og svenske Aftonbladet, med FIVH i rollen som faglig rådgiver. Sesongen hadde en mer konfronterende linje overfor H&M. Til sammen har alle episoder og trailere nå passert 10 millioner visninger i Norge og i utlandet.

FIVH fulgte opp Sweatshop med egne undersøkelser: Rapporten «When best is not good enough?», skrevet sammen med arbeiderrettighetsorganisasjonen CENTRAL i Kambodsja, og avdekker svært kritikkverdige forhold ved H&Ms såkalte toppfabrikker i landet. Vi har også lansert eget notat om massebesvimelser i Kambodsjas tekstilsektor. I rapporten «Jaget etter billig lønn», analyserte vi lønnsnivået blant tekstilarbeidere i landene Norge importerer klær fra. Lønnsforholdene er så dårlige at tekstilarbeiderne ikke har mulighet til å arbeide seg ut av fattigdom.

Vi analyserte også de åpne leverandørlistene til klesselskapene. Det viser seg at stadig mer klær som importeres, kommer fra de fattigste landene og fra land med spesielt lav minstelønn. Vi kartla også hvor stor del av det norske klesmarkedet som er åpne og hvor stor del som fortsatt er lukket. Funnene ble presentert i notatet «Halvparten av klesbransjen er hemmelig», lansert i Dagsavisen og Vårt Land.

Sammen med Clean Clothes Campaign lanserte vi på treårsdagen til Rana Plaza-tragedien, rapporten "Rana Plaza three years on: Compensation, Justice and Worker's Rights". En egen studie med fokus på H&M, viser at 70% av 54 HM-fabrikker, fortsatt manglet tilfredsstillende brannførere. Et positivt trekk var at alle fabrikkene hadde fjernet låsbare dører.

I februar undersøkte vi sammen med researchorganisasjonen Cividep arbeidsmiljøet ved fire garverier i Tamil Nadu-regionen i India, en region som står for halvparten av skinneksporten til India. Intervjuer med arbeidere avdekket svært dårlige arbeidsforhold og utilstrekkelige helse- og sikkerhetsrutiner på arbeidsplassene.

I rapporten «Giftig luksus» så vi nærmere på hva kjeder og luksusmerker på det norske markedet vet om produksjonsforholdene for skinnvesker og annet tilbehør av lær som selges i deres butikker. Bare tre merkevarerelskaper ønsket å delta. Og kjedene som besvarte undersøkelsen, visste oppsiktsvekkende lite om hvordan læret produseres.

Underskriftskampanjen for en etikklov samlet over 23 000 underskrifter. I juni vedtok et enstemmig Storting å utrede en etikklov, og departementet har utlyst en ekstern utredning for å få klarhet i de internasjonale reglene på området. FIVH får nå utarbeidet en skyggerapport fra en jurist.

Miljøvennlig mat

Innenfor temaet mat har Framtiden i våre hender de siste årene prioritert to mål: Redusert kjøttforbruk og redusert matsvinn. I 2016 jobbet vi spesielt mye med matsvinn.

Kampanje for mindre matkasting

Hovedmålet med kampanjen var å få innført en matkastelov i Norge, som pålegger dagligvarekjeder og næringsmiddelindustri å gi bort spiselig mat de ikke får solgt til villedige formål.

Kampanjeplanleggingen begynte i februar, og fra mars og fram til kampanjestart i september hadde vi en rekke møter med viktige aktører i norsk matbransje – inkludert Norgesgruppen, Coop, REMA, Orkla, Matsentralen i Oslo, Keep-It og NHO Mat og Drikke. Det var på bakgrunn av disse møtene at vi valgte matkastelov som politisk målsetting.

I tillegg hadde vi møter med nesten alle de politiske partiene, for å få inn krav om en matkastelov i partiprogrammene, og for å få fremmet saken i Stortinget. Det lyktes vi med: Kristelig Folkeparti fremmet saken i oktober. Etter en del offentlig debatt der FIVH var en sentral aktør, gikk et enstemmig Storting inn for å utrede behovet for en matkastelov i januar 2017. FIVH følger den videre prosessen tett for å sikre at loven blir innført.

Store deler av organisasjonen var tungt involvert i kampanjen, inkludert klima- og miljøavdelingen, kommunikasjonsavdelingen, lokallagsansvarlig, politiske rådgivere og lokallagene.

MatVinn

Parallelt med kampanjen etablerte vi prosjektet MatVinn, som hadde som formål å øke kunnskap og bevissthet hos forbrukere om omfanget av matkasting, og hva den enkelte konkret kan gjøre for å redusere kasting av spiselig mat. Prosjektet ble blant annet finansiert av Norgesgruppen.

Sentrale aktiviteter i prosjektet har vært utstilling av de fem «matkastefellene», som er fem vanlige årsaker til at forbrukere kaster mat. Vi stilte også ut et matkastebord som viser hvor mye gjennomsnittshusholdninger kaster per år. Utstillingen har vært oppført på en rekke steder i Norge, blant annet på flere av de store matfestivalene.

Prosjektet har resultert i mye oppmerksomhet lokalt, og tilbakemeldingene fra publikum har jevnt over vært svært positive.

Redusert kjøttforbruk (løpende)

Selv om vi ikke gjennomførte noen kampanje på dette temaet i 2016, deltok vi i den offentlige debatten, blant annet gjennom redaksjonelle medieoppslag, debatter og aktivitet i sosiale medier. I 2016 så vi resultater av kampanjen vi hadde i 2014 for å «normalisere» vegetarmat: Både Coop og Norgesgruppen lanserte kjøttfrie middagsalternativer.

Etisk og miljøvennlig fondsforvaltning

I 2016 hadde vi store forventninger til hvordan Norges Bank skulle gjennomføre Stortingets enstemmige vedtak om å trekke Oljefondet ut av kull. Før lanseringen av årsmeldingen for Oljefondet gransket FIVH investeringene i kull sammen med den tyske organisasjonen urgewald. Undersøkelsen og analysen ble lansert i rapporten «Divestment done – divestment to do», fulgt opp med direkte møter med Norges Bank og Etikkrådet. I løpet av året kunne vi feire Oljefondets utelukkelse av kullselskapet Duke Energy, som ble klaget inn til Etikkrådet under kull-kampanjen i 2015.

Samtidig har FIVH skiftet tyngdepunktet fra nedsalg av kull, til å arbeide for at Oljefondet skal øke investeringene i fornybar energi. Vi fortsatte samarbeidet med Greenpeace og WWF Norge, for å få Stortinget til å åpne opp for at oljefondet kan investere i unotert infrastruktur og aksjer, det vil si i selskaper som ikke er børsnotert. De største investeringsmulighetene i fornybar energi og teknologi befinner seg i dette markedet. Vi hadde møter med Norges Bank (NBIM) og stortingsrepresentanter, arrangerte et frokostmøte om temaet hvor blant annet NBIM-sjef Yngve Slyngstad deltok, og deltok sammen på høring i Finanskomiteen på Stortinget. Resultatet ble ikke som vi håpet, men Stortinget ba regjeringen om å vurdere hvordan oljefondet kan investere i unoterte markeder videre. I siste halvdel av 2016 har vi videreført samarbeidet med fortsatt mål om å få Norges Bank til å investere Oljefondet fornybar infrastruktur. Målet er at dette blir vedtatt av Stortinget i 2017.

Den største innsatsen i 2016 ble lagt ned i å etablere Fair Finance Guide Norge, som FIVH opprettet i samarbeid Forbrukerrådet. En egen prosjektmedarbeider ble ansatt og gjennomførte en omfattende undersøkelse av policyen til 13 norske banker, basert på en internasjonalt utviklet metodikk. Undersøkelsen ble lansert i november på BI, med bred tilstedeværelse av finanssektoren og god omtale i media. Nettstedet Etiskbankguide.no fikk raskt godt besøk, og førte til stort engasjement rundt bankenes (manglende) etiske retningslinjer. Den etiske banken Cultura vant kåringen, og fikk raskt hundrevis av nye kunder. Storebrand på annenplass, viser at også mer tradisjonelle finansinstitusjoner kan hevde seg på et godt nivå internasjonalt.

Parallelt med lanseringen av Etisk bankguide, la FIVH ned et omfattende arbeid mot bankene som hadde lånt og investert i selskapene bak Dakota Access Pipeline (DAPL). Urfolk-konflikten rundt DAPL er viktig i seg selv, men fungerte spesielt godt for å vise hvorfor Etisk bankguide og etiske retningslinjer er viktige. I løpet av høsten valgte flere av bankene å selge seg ut DAPL, takket være omfattende medieoppmerksomhet drevet fram av FIVH og andre miljøorganisasjoner.

I løpet av 2016 har FIVH også jobbet med flere saker som del av Fossilfri-kampanjen som vi startet i 2013. Den største seieren her var da universitetenes investeringsfond, Unifor, vedtok å gjøre sine investeringer fossilfrie. Dette skjedde etter langvarig press fra fossilfrikampanjen, og særlig fra FIVHs studentlag i Oslo. FIVHs lokallag i Moss har på sin side lagt press på kommuneadministrasjonen om investeringer i kull, og FIVH har gjort bergenske investorer oppmerksomme på en kullgruve i Malawi som de har glemt at de investerer i.

Norge som oljestormakt og «Jakten på de siste ikke-fornybare ressurser»

Vi har over flere år arbeidet med Norges rolle som oljestormakt. Temaet dekkes av FIVHs gravearbeid i norske selskaper og rolle som vaktbikkje for selskaper som etablerer seg i Afrika, Asia og Latin-Amerika. I dag er fokuset utvidet til jakten på ikke-fornybare ressurser i utviklingsland.

Et viktig arbeid i 2016 var kartleggingen av leverandørkjeden bak norske gullsmykker. Gullutvinning kjennetegnes av problemer som barnearbeid, slavearbeid, manglende arbeidstakerrettigheter, bruk av

Årsmelding 2016

giftige kjemikalier og store miljø-ødeleggelser. Halvparten av gullet som kommer til Norge, importeres fra Tyskland, som ikke selv er produsentland, så importstatistikken fortelle oss lite om gullet opprinnelse. En spørreundersøkelse til de norske gullimportørene og gullsmedkjedene, kunne avsløre at importørene av gull til Norge ikke vet hvor gullet opprinnelig kommer fra. Kartleggingen av leverandørkjedene og en helhetlig studie av gullet som global ressurs, ble presentert i rapporten «God som gull? Ei kartlegging av opphavet til gullet norske smykke». Rapporten ble lansert i 2017.

Arbeidet med gull ble starten på et mer omfattende arbeid for å kartlegge Norges rolle i produksjon og import av viktige ressurser som fosfor, bauksitt og olje. Perspektiver og fakta fra dette arbeidet ble introdusert på et stormøte på Globaliseringskonferansen i november 2016 med FIVH som medarrangør. Det ble også utarbeidet en rapport som ferdigstilles våren 2017.

Tema ble videreført inn i et større arbeid rundt Dakota Access og norske investeringer i oljeindustrien i USA og Canada – hvor Statoil er en viktig aktør og norske banker har bidratt med milliarder i aksjeinvesteringer.

Miljøgifter

En sentral aktivitet på miljøgiftområdet i 2016 var en kartlegging av bruken av siloksaner, en prioritert miljøgift, i fuktighetskremer som selges gjennom norske apoteker. Formålet med undersøkelsen var å presse apotekene til å fase ut siloksaner, samt å veilede forbrukere til mer miljøvennlige alternativer.

Undersøkelsen fikk bred medieomtale, blant annet i VG.

I tillegg publiserte vi en artikkel om miljøvennlig turtøy, som ble svært populær.

Landsmøtet i 2016 løftet miljøgifter opp til et hovedtema, og fra 2017 blir det et av våre fire prioriterte temaer.

Miljøvennlig transport

Det største prosjektet på transportområdet vi gjennomførte i 2016, var innspillingen av en film om elbilers klimaeffekt med Thomas Hayes, kjent som «William» fra den populære NRK-serien SKAM, i hovedrollen. Filmen var en del av en filmserie vi produserte med støtte fra forskningsrådet.

Vi deltok også i samfunnsdebatten om transport, blant annet gjennom et utspill der vi kreve en minimumspris på 17 kroner per liter for bensin og diesel. Vi spilte også inn en rekke politiske krav i løpet av året, blant annet i forbindelse med statsbudsjettet.

Andre saker

Bærekraftige folkehøgskoler. I samarbeid med folkehøgskolene har vi jobbet videre med prosjektet som startet opp i 2014. Prosjektet heter «Aksjonsforskere og bærekraft - Folkehøgskolen for fremtiden» og har som formål å engasjere en betydelig andel av folkehøgskolene og elevene rundt miljø- og etikkspørsmål. Skoleåret 2016/2017 skulle være andre og siste ordinære driftsår for prosjekt. På slutten av 2016 ble det klart at finansieringssituasjonen for prosjektet tilsa at vi måtte nedskalere aktivitetsnivået noe det siste semesteret.

Torv i hagejord. Som i 2015 kartla vi innholdet av torv i hagejord på det norske markedet. Bakgrunnen er at torvuttak skader miljø og klima. Kartleggingen viste at det hadde kommet en rekke nye torvfrie alternativer på markedet som følge av økt etterspørsel.

Norsk klimapolitikk: Klimavalgalliansen, Broen til Framtiden og Stortingsvalget 2017. Her samarbeider vi bredt med miljøorganisasjoner, fagbevegelsen og kirken for å sette fokus på klimasaken og behovet for nye grønne arbeidsplasser. Fram mot valget i 2017 har vi satt i gang et samarbeidsprosjekt med klimastiftelsen Zero.

Kommunikasjonsarbeidet

I 2016 ble kommunikasjonsarbeidet preget av arbeidet med to store kampanjer for etikklov og matkastelov. I tillegg har vi jobbet mye med lanseringen av Etisk bankguide. Produksjonen av materiale fra fagavdelingene har vært jevnt stigende, og i sum har organisasjonen løftet synligheten ytterligere noen hakk, spesielt på presseområdet.

Ser en på kommunikasjonsåret 2017 kronologisk, var første kvartal preget av en betydelig variasjon i saker. Andre og tredje var sterkt preget av arbeidet med henholdsvis etikklov og matkastelov. Fjerde kvartal fikk et sterkt preg av arbeidet med etikk i banksektoren.

Kommunikasjonsutfordringen for etikk- og matkastelov handlet om å skape et så stort trykk at stortingspartiene som løftet saken til behandling, fikk god drahjelp. For etikkloven handlet det om å bygge videre på de siste års synlighet rundt leverandørkjedeproblematikk. Spesielt gjaldt dette for arbeidet med tekstilindustrien.

Gjennom arbeidet for å løfte etikkloven, skapte vi også fjorårets største publikumssuksess på Facebook, med animasjonen som sammenliknet lønnen til en tekstilarbeider med H&M-sjefens lønn.

Utover pressearbeidet har vi vektlagt å øke produksjonen av filmformatet til sosiale medier. Dette har vi lyktes godt med, og lyktes både i å heve kvalitet og antall filmer vi produserer.

Matkasteloven skapte et enormt engasjement, og med en tilsvarende animasjon, viste vi hvor mange brød som kastes i Norge, mens en talsperson for Blå Kors i Oslo snakket. Også denne fikk en enorm rekkevidde. Dette ble også området som direkte genererte flest nye medlemmer, med 70 vervinger over nettsidene i uken etter kampanjelansering.

Utover kampanjene på etikklov og matkastelov, brukte vi mye ressurser på lanseringen av Etiskbankguide.no. Hele arbeidet fikk en betydelig aktualitet ettersom vi avslørte norske bankers investeringer i skandaleprosjektet «Dakota Access». Dette skapte en bølge, som gjorde at Aftenposten kom med en bred presentasjon av helheten i bankguiden, hvor de hadde brukt egne ressurser på en omfattende grafisk løsning på egne nettsider.

Videre gjorde vi gjennom hele 2016 ulike Infact-undersøkelser, som stort sett alle ble dekket i pressen. Disse spørsmålene har også blitt etterspurt fra studenter og andre i akademiske miljøer.

Årsmelding 2016

Pressearbeidet målt gjennom Retriever viser om lag 20% vekst i eksponeringer. To årsaker er spesielt sentrale. Det første er økt produksjon fra fagavdelinger, det andre er større interesse for våre saker hos Aftenposten og NRK.

I sosiale medier endte den totale rekkevidden i 2016 på 16 986 831 visninger, en økning på vel 1,2 millioner fra 2015. Vi er godt fornøyd med utviklingen, og ser at vår økte satsning på egen filmproduksjon gir oss betydelige gevinster.

På nettsidene faller trenden noe, med 980,707 sidevisninger mot 1,112,434 i 2015. Her må vi jobbe mer med å produsere stoff som trekker folk inn på sidene. Det er to hovedkategorier av saker som har trukket trafikk de siste årene. Det er forbrukervennlig stoff, samt underskriftskampanjer. Kampanjen for en matkastelov, fikk over 43.000 visninger i 2016, noe som er rekord for en underskriftskampanje. På tross av nedgangen, økte vi antall medlemsinnmeldinger over nettsidene fra 589 til 631.

Pressesynlighet 2010-2016

Dekning antall lesere, totalt 731099726 lesere: Framtiden i våre hender

Lesertall er oppgitt som bruttotall. Kilde: Mediebedriftenes Landsforening og TNS-Gallups Forbruker & Media.

Lokallagsarbeidet

Antall lokallag

Per 31.12.2016 hadde FIVH 22 lokallag, hvorav 20 av disse var aktive. I tillegg hadde vi aktivitet og interesse flere steder i landet. Det ble stiftet to nye lokallag: Tromsø studentlag, og Arendal. I tillegg stiftet vi vårt første regionlag: FIVH Nord.

Ved utgangen av 2016 var vi fortsatt tre satsningssteder (Bergen, Trondheim og Oslo studentlag) og oppnådde dermed ikke målet om fire satsningssteder. Derimot har vi styrket spesielt to regioner: Nord-Norge og Trøndelag.

Vi har prioritert kvalitet framfor kvantitet gjennom økt fokus på kommunikasjon, faglig skolering, involvering i kampanjer, samt besøk av ansatte til lokallag.

Aktiviteter og kampanjer

Mat

I 2016 gjennomførte vi en matsvinn-kampanje, samt et «MatVinn» prosjekt. Lokallagene ble involvert helt fra idéfasen, og fikk stort eierskap til begge deler. Resultatet var aktiv deltagelse fra samtlige lokallag, blant annet: En rekke MatVinn utstillinger, «Dumpster dining» i Oslo, Bergen og Trondheim, Folkefrokost i Stavanger der de serverte økologiske varer utgått på dato, foredrag med «matsvinn-dronningen» Selina Juul i Kristiansand, samt flere leserinnlegg og avisoppslag. Ikke minst har Trondheim lokallag over lenger tid vært involvert i utarbeidelsen av en matsentral i byen.

Takket være lokallagenes innsats har matsvinn-kampanjen vært en av de mest vellykkede kampanjene noensinne!

Tekstil, levelønn og leverandørkjeder

Innenfor temaet levelønn og leverandørkjeder har det vært et særlig vært fokus på informasjonsformidling og kunnskapsdeling, der lokallagene har samarbeidet godt med hovedkontoret og brukt vår faglige kompetanse. For eksempel holdt Carin Leffler, vår fagrådgiver ved etikk- og næringslivavdelingen, et foredrag om etikk i næringskjedene på Oppegård lokallag sitt årsmøte. I Oslo fikk lokallagene besøk av juristen og menneskerettsaktivisten Tola Moeun fra CENTRAL, Kambodsja.

I tillegg har redusert klesforbruk vært sentralt for mange lokallag. Oslo, Trondheim, Bergen, Stavanger og Haugesund er noen av lokallagene som har holdt «klesbyttefester,» med opp mot 300 besøkende!

Den 13. juni sa et enstemmig storting ja til å utrede en etikklov! Veien fram til dette har i stor grad vært tråkket av lokallagene.

Oljefondet og andre fond

I samarbeid med hovedkontorets researcher Sigurd Jorde, fant Moss lokallag ut at flere av selskapene som Moss kommunale pensjonskasse investerer i ikke møter kriteriene satt av SPU. Denne avsløringen skapte stor debatt og en rekke avisoppslag.

Vårt studentlag i Oslo har lenge jobbet for et fossilfritt universitet. I 2016 kom en enorm seier: UNIFOR har lagt en strategi om å bli fossilfri innen fem år!

Andre saker

FIVH Nord og lokallaget i Tromsø testet ut ulike transportmidler til jobbreisen i prosjektet «grønn mobilitet». I Bergen inviterte de asylsøkere til sykkelverksted der de fikk med seg de ferdig reparerte syklene hjem. Lokallagene har også vært med på å markere bilfri dag: Oslo studentlag gjorde dette ved å okkupere og pynte en parkeringsplass.

Etisk bankguide ble tatt godt imot av våre lokallag, og bidro til økt kunnskap. Blant annet tok Gustavo Parra de Andrade, prosjektleder for Etisk bankguide, toget til Bodø for å holde foredrag på et åpent møte i regi av lokallaget.

Det jobbes mye med redusert forbruk rundt om i landet. I Oslo ble det arrangert et frokostseminar om Black Friday i samarbeid med Nationalteatret. Der hang lokallaget store handleposer på statuene av Ibsen og Bjørnson. I Trondheim og Haugesund hadde de kjøpefri-dag verksteder. I Kristiansand ble det delt ut

Årsmelding 2016

«grønne gavekort». I Oppegård har lokallaget jobbet for en utlånsentral kalt BUA, som har fått mye medieoppslag og positiv oppmerksomhet.

Samlinger og foredrag

I 2016 holdt vi to større samlinger: lokallagssamling og landsmøtet. Begge var meget vellykket og med rekordoppmøte av delegater. Lokallagssamlingen var oppstarten til Matsvinnkampanjen, der lokallagene deltok helt fra idéfasen. Helgen bestod av både faglige innlegg, kreative verksted, kurs og besøk av aktuelle aktører bl.a. varaordfører Khamshajiny Gunaratnam (Ap). Lokallagslederne deltok i lederkurs. Evalueringen viste at deltagerne følte de ble inkludert, fikk god faglig skoloring, ble engasjerte og hadde det gøy!

Landsmøtet har i etterkant blitt kjent som «det mest levende og spennende landsmøtet i FIVH». Dette skyldes et utrolig stort engasjement blant delegatene og mye aktivitet på talerstolen. Resultatet ble en demokratisk organisasjonsprosess i praksis. Evalueringen i etterkant viser at det store flertallet mente det beste med landsmøtet var: det sosiale, engasjementet, stemningen og debattene.

Verving og økonomisk støtte

I 2016 bidro lokallagene med 249 nye medlemmer. Dette innebærer egen innsats på arrangementer og aktiviteter, samt en vervekonkurranse i regi av hovedkontoret.

Totalt har 14 lokallag mottatt støtte fra hovedkontoret, hvorav de fleste har søkt om aktivitetsstøtte. Lønnsutgifter har gått til de tre satsningsstedene. Bodø søkte om og fikk Norad-midler, mens Bergen, Trondheim, Trondheim studentlag, Oslo studentlag, og Hof har fått frifondsmidler fra Landsrådet for norske ungdomsorganisasjoner (LNU).

Medlemsorganisasjonen Framtiden i våre hender

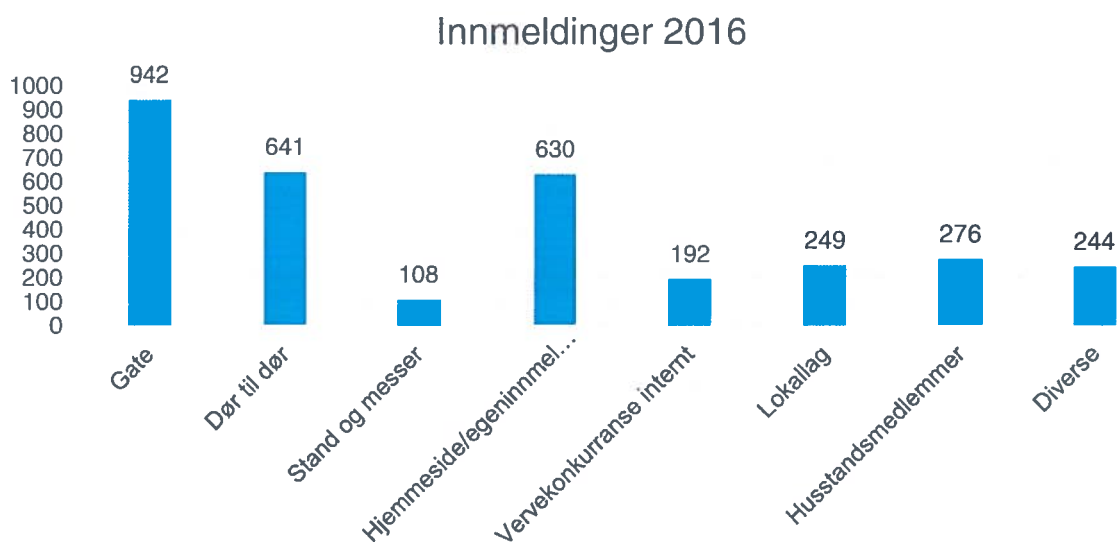
Vervestrategien ble lagt om i 2016, med store konsekvenser for medlemstall og medlemsinntekter.

Vervingen fikk større fokus på økonomisk lønnsomhet og mindre på medlemstall. Helt nytt i 2016 var et pilotprosjekt for dørverving. Sommeren 2016 hadde vi ett omreisende team og ett team som jobbet i Oslo-området. Dette var i tillegg til en økning i omfang av gatevervingen i Oslo.

Medlemstallet i Framtiden i våre hender steg i 2016 med 497 slik at vi avsluttet året med 26019 medlemmer. I løpet av året meldte 3282 seg inn i Framtiden i våre hender, mens vi mistet 2785 medlemmer. Antallet innmeldinger holdt seg dermed stabilt på samme nivå som året før, mens antall utmeldinger har økt med 1076. Tidligere har vi satt inn ressurser på å jobbe med medlemmene som vi må melde ut etter at de har unnlatt å betale 3. purring på kontingent. Det gjorde vi ikke i 2016, fordi erfaringen viser at de fleste av disse medlemmene melder seg ut igjen. Dermed øker antallet utmeldinger.

Det er på medlemsinntektene vi ser de mest positive resultatene av den nye vervestrategien. Selv om mye av vervingen foregikk i sommermånedene og dermed ikke gir full uttelling før i 2017 økte medlemsinntektene våre i 2016 med kr 1.000.000,-. I tillegg steg inntektene fra økonomiaksjonene med nesten en halv million til kr 1.500.000,-.

Markedssjefen var i permisjon og markedsarbeidet ble godt ivaretatt av Sindre S. Tollefsen sammen med koordinatorene for dør- og gatesatsningene, Elisabeth Riise Jenssen og Sigmund Hegstad.

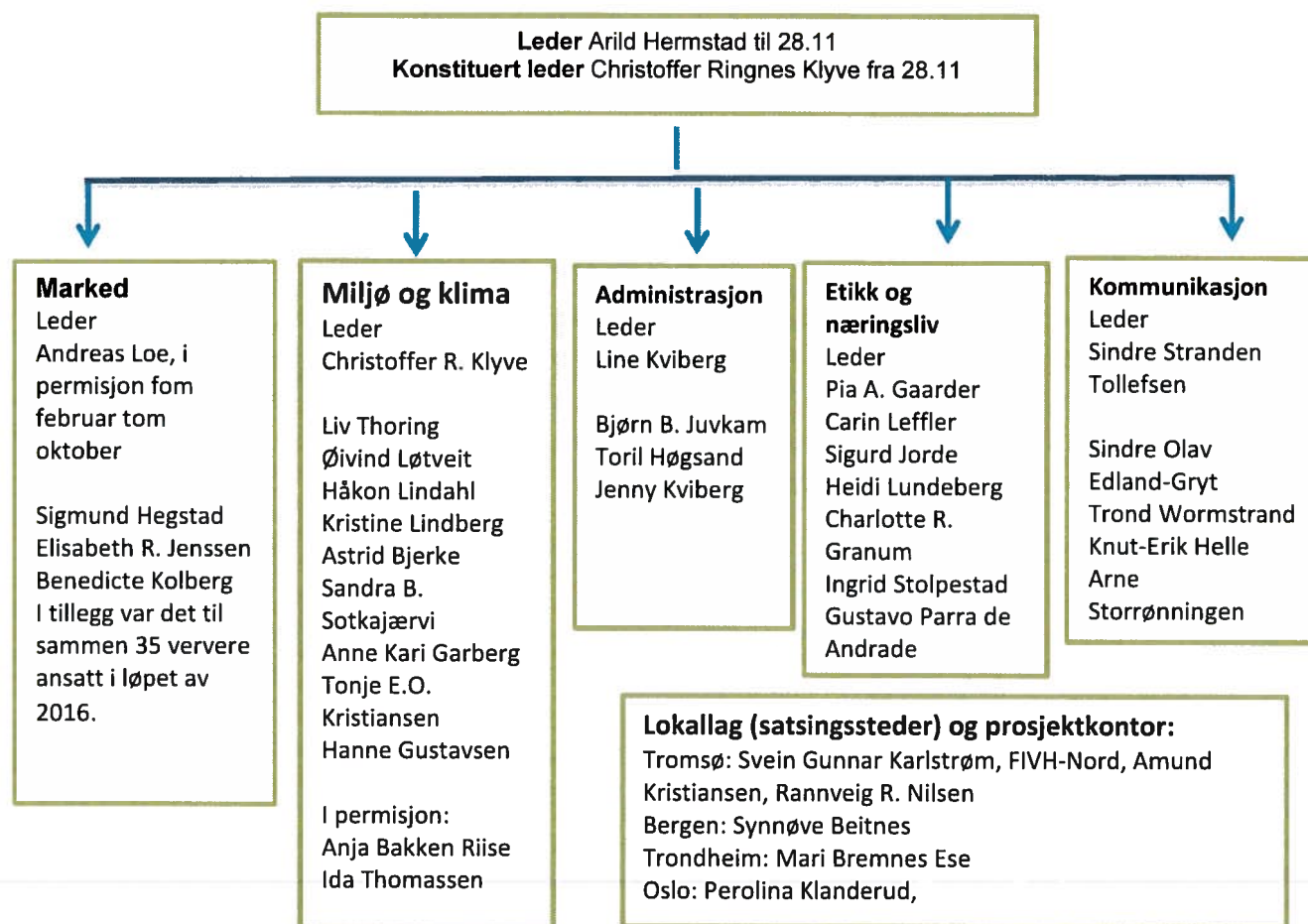

Medlemssatser 2016

Medlemskap	kr 400,-
Student/lavinntektsmedlem	kr 250,-
Livstidsmedlem	kr 7.500,-
Givermedlem	fra kr 500,-
Avtalegiromedlem, egen innmelding på nett	kr 50,-/100,-/200,- pr mnd.
Avtalegiro, profesjonelle ververe	kr 70,-/100,-/200,- pr mnd

Ansatte og personalarbeid

Avdelinger og ansatte på hovedkontoret til Framtiden i våre hender per 31.12.2016:

Per 31.12.16 var det 29 ansatte, fordelt på ca 26,3 årsverk. Blant de 29 ansatte er 16 kvinner og 13 menn. De siste årene har alle avdelingene styrket bemanningen, primært gjennom flere faste stillinger. I tillegg har det vært flere midlertidige ansatte gjennom året. Dette var i all hovedsak ververe (gate og dør til dør og telefon), men også noe timebaserte og vikarer til undersøkende virksomhet, rapporter og prosjekter både for fagavdelingene og for Kommunikasjon.

Arild Hermstad sa opp sin stilling som leder etter at han ble nominert på førsteplass på MDG sin liste i Hordaland. Han gikk over i stilling som seniorrådgiver i oppsigelsestiden. Christoffer Ringnes Klyve ble innsatt som konstituert leder av styret. Styret startet prosessen med å rekruttere ny leder i desember.

Andreas Loe hadde permisjon fra februar til og med oktober. Sindre Stranden Tollefsen fungerte som markedssjef i perioden, mens Line Kviberg fungerte som administrasjonssjef. Sigmund Hegstad sto for den daglige oppfølgingen av ververne. Da Andreas kom tilbake, ble den tidligere markeds- og administrasjonsavdelingen delt opp i separate avdelinger. Ledergruppa består nå av leder og fem avdelingsledere.

Framtiden i våre hender er knyttet til tariffavtalen mellom Handel og Kontor (ansatte) og Hovedorganisasjonen Virke (arbeidsgiver).

Alle tre satsingssteder hadde ansatte i 20 prosents stillinger gjennom hele eller deler av året. Framtiden i våre hender Nord har 1,8 årsverk fordelt på tre ansatte gjennom hele eller deler av året.

Gjennomsnittslønn var kr 461.975,- med topplønn for leder på kr 535 500,- per år. Framtiden i våre hender har innskuddsbasert pensjon gjennom Storebrand, og setter av 7% av medarbeidernes lønn. Vi har også en AFP-ordning. Alle ansatte har fire uker og to dager ferie og fri i forbindelse med jul og påske, og dessuten en gunstig arbeidstidsordning med kortere arbeidstid.

Hovedkontoret i Oslo er miljøfyrtårnsertifisert, og vi er med i avtalen om et inkluderende arbeidsliv. Toril Høgsand er vikar for Hanne Gustavsen som verneombud til hun er tilbake fra permisjon. Toril Høgsand er HMS-ansvarlig. Vi har en avtale om bedriftshelsetjeneste med Oslo HMS-senter.

Etter mange år i Fredensborgveien, flyttet vi hovedkontoret til Miljøhuset i Mariboegate 8.

Vi fikk en avdelingsvis, åpen kontorløsning, to store møterom, store fellesarealer med godt utstyrt kjøkken og fem små møterom. De nye kontorene fungerer godt. Flyttingen var organisert som et eget prosjekt. Ledergruppa var prosjekteier og Line Kviberg var prosjektleder. Det var satt ned egen gruppe for utsmykking og interiør. Toril Høgsand var leder for denne gruppa. Selve flyttingen ble gjennomført av Flytteeksperten AS, og med god hjelp av de ansatte i Fivh.

Styrets årsberetning

Styret i Framtiden i våre hender ble valgt på landsmøtene i 2014 og 2016, med unntak av ansattes representant, som velges blant de ansatte. Styret besto i 2016 av:

Verv	2014-2016	2016-2018
Leder	Anne Skranefjell, Oslo	Anne Skranefjell, Oslo
Nestleder	Christian Fossen, Trondheim	Christian Fossen, Trondheim
Styremedlemmer	Gerd Liv Valla, Oslo	Gerd Liv Valla, Oslo
	Tor Mikalsen, Kåfjord	Vivi Lademoes Storsletten, Bodø
	Hanna K. Husabø, Oslo	Per Ivar Våje, Spydeberg
	Daniel Milford Flathagen, Trondheim	Irene Aasen Wolla, Oslo
	Gro Mette Moen, Oslo	Marcus Borley, Oslo
	Tor B. Jørgensen, Bodø/Oslo	Jonas Vevatne, Asker
Ansattes representant	Håkon Lindahl	Sigurd Jorde
1. vararepresentant	Vivi Lademoes Storsletten, Bodø	Jenny Hognestad, Bergen
2. vararepresentant	Johanne Sæther Houge, Nesodden	Johanne Sæther Houge, Nesodden
3. vararepresentant	Svein Roald Hetland, Oslo	Aysha Hussain, Oslo
4. vararepresentant	Nini Hæggernes, Haugesund	Khan Than Nguyen, Oppegård

5. vararepresentant	Trond Petter Hauan, Tromsø	Nini Hæggernes, Haugesund
6. vararepresentant	Eyvind Danielsen, Kristiansand	Eyvind Danielsen, Kristiansand
Vara for ansattes representant	Sigurd Jorde	Heidi Lundeberg

Hovedstyrets arbeid

Styret har hatt sju møter i 2016. De viktigste sakene styret behandlet i 2016 var:

1. Flere saker knyttet til **flyttingen av hovedkontoret** til Mariboegs gate 8, inkludert inngåelse av kontrakt og diverse beslutninger om økonomi og organisering. Dette bidro til en ryddig og god flytteprosess, og at organisasjonen i juni kunne innvie sine nye lokaler, i tråd med både framdriftsplan og budsjett.
2. Mange enkeltsaker knyttet til **landsmøtet 2016**, inkludert valg av tid og sted, og prosess og forslag til ny strategi og politisk plattform. Disse sakene har vært de mest tidkrevende for styret i 2016, og ble behandlet på alle styremøtene fram mot landsmøtet. På årets siste styremøte behandlet styret evalueringen av landsmøtet, og konkluderte med at landsmøtet hadde vært svært vellykket. Antallet endringsforslag og ønsket fra delegatene om å diskutere langt mer enn ved tidligere landsmøter ga noen praktiske utfordringer, men også et landsmøte med mer glød, energi og entusiasme enn de foregående.
3. **Økonomi**. Styret behandlet økonomisaker på de fleste møtene i løpet av året. Ettersom økonomien har vokst og organisasjonen har blitt mer kompleks, har også usikkerheten og feilmarginene økt. For å unngå risiko for systemkritiske underskudd, og for å styrke egenkapitalen, har styret lagt seg på en forsiktig linje i budsjetteringen. Budsjettene har derfor siden 2015 både lagt opp til moderate overskudd, og samtidig hatt en forsiktig praksis i anslag av inntekter. I både 2015 og 2016 har dette ført til betydelige overskudd, etter at vi i 2014 hadde et betydelig underskudd.
4. **Utvikling av vervearbeidet**. I flere saker ba styret om et høyere ambisjonsnivå for arbeidet med medlemsverving, og større fokus på langsiktige, forutsigbare inntekter. Dette resulterte i ny markedsstrategi og et ambisiøst budsjett for vervearbeidet i 2017.
5. En egen **kampanje fram mot Stortingsvalget 2017**. I henhold til strategien kan styret vedta et begrenset antall kampanjer som er innenfor organisasjonens mandat og virkeområde, men ikke er direkte dekket av de prioriterte temaene. Styret vedtok én slik kampanje i 2016, som innebærer etableringen av en samarbeidskampanje med miljøstiftelsen Zero fram mot stortingsvalget 2017.
6. Arild Hermstads oppsigelse og prosess rekruttering av **ny leder**. Denne saken ble behandlet på to styremøter i 2016, mens den viktigste beslutningen blir tatt i 2017.

Arbeidsmiljø og miljøarbeid

Framtiden i våre henders hovedkontor var lokalisert på Fredensborg i Oslo fram til 3. juni 2016., deretter i Mariboegs gate 8. Arbeidsmiljøet har vært tilfredsstillende i perioden. Totalt sykefravær utgjorde 4,4 prosent av arbeidstiden, en økning på 2,7 fra året før. Det egenmeldte fraværet utgjorde 0,8 prosent, og varen økning på 0,6 prosent fra 2015. Årsaken til økningen i det totale fraværet er noen langtidssykemeldinger. Framtiden i våre hender praktiserer likestilling mellom kjønnene, kortere arbeidstid og fleksible hjemmekontorordninger. Av totalt 29 ansatte ved hovedkontoret er det en liten overvekt av kvinner. Vedtektene slår fast at begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent i styret. Kravet er oppfylt. Framtiden i våre hender har ingen innsatsfaktorer eller produksjonsprosesser som påvirker det ytre miljø i vesentlig grad. Vi har gjort en rekke tiltak for å redusere miljø- og klimabelastningen fra vår virksomhet. Vi er sertifisert som miljøfyrtårn, følger grønne innkjøpsrutiner ved alle innkjøp, og vi kjøper inn økologiske og etisk merkede produkter. Reisevirksomhet gjøres så langt som mulig med miljøvennlige transportmidler.

Medlemmer og økonomiske resultater

Framtiden i våre hender hadde ved utgangen av året 26 019 betalende medlemmer, en vekst på cirka 500 fra året før. Denne veksten ligger noe bak målsettingene om 27 000 medlemmer ved utgangen av 2015 og 30 500 medlemmer ved utgangen av 2016. Dette viste seg allerede i 2015 å være for optimistisk, og var basert på en urealistisk framskriving av et unormalt godt resultat i 2014. Styret ønsker imidlertid en fortsatt ambisiøs strategi for medlemsarbeidet, og har satt i gang et arbeid for å styrke dette arbeidet.

Overskuddet for 2016 er på kr 2.744.976, mens vi budsjetterte med 465.000. Dette er et positivt og godt resultat. Det er flere faktorer bak, men hovedforklaringen ligger i økte inntekter. Våre driftsinntekter økte fra ca 24,7 millioner kr i 2015 til 26,3 millioner.

De frie inntektene er vel 2,4 millioner over budsjett, om vi ser bort fra sykepengerefusjon (som er vel 800 000 mer enn budsjett på grunn av mange foreldrepermisjoner). Hovedgrunnene er mer tippemidler og økte inntekter fra medlemmer, og vel 600 000 mer fra økonomiaksjonen, sammenliknet med budsjett. Vi har samlet økt medlemsinntektene med 1 064 000, som utgjør nesten 9%.

Vi har også mottatt støtte til vårt arbeid med Fair Finance Guide, og økt støtten fra Norad, og andre miljøprosjekter som strekker seg over flere år.

Styret har dessuten hatt sterkt fokus på regnskapsoppfølging, med etablering av nye rutiner og god kostnadskontroll.

Driftskostnadene økte moderat, fra 21,5 millioner til 23,4 millioner, noe som er lavere enn budsjettert. Noe av innsparingen på kostnader versus budsjett skyldes at vi ikke har erstattet ansatte i permisjoner fullt ut, og at vi hadde husleiefritak i nye lokaler fra juni til desember.

Styreleder og styrets medlemmer mottar ikke honorar for sine verv. Ytelser til daglig leder utgjorde kr 539.076,- i lønn, og andre ytelser på kr 14.542,-. Det er foretatt årsoppgjørdisposisjoner med en overføring på kr 2.744.976,- til den frie egenkapitalen. Egenkapitalen utgjorde dermed kr 7.102.647,- ved årets slutt.

Årsmelding 2016

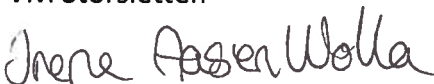
Etter styrets mening gir årsregnskapet med noter en fullstendig og utfyllende informasjon om organisasjonens utvikling og resultat i 2016, og om virksomhetens stilling ved utgangen av regnskapsåret. Forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og er lagt til grunn for utarbeidelsen av årsregnskapet. Styret kjenner ikke til forhold inntruffet etter regnskapsårets utgang som har betydning for vurderingen av årsregnskapet.

Oslo, 24. mars 2017

Anne Skranefjell, styreleder

Gerd-Liv Valla

Vivi Storsletten

Irene Wolla

Sigurd Jorde

Deltok på Skype
Christian Fossen, nestleder

Heldt fortall
Marcus Borley

Per-Ivar Våje

Jenny Hognestad (1. vara)

Christoffer Ringnes Klyve, konstituert leder

Framtiden i våre hender

	Note	2016	2015
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Driftsinntekter			
Medlemsinntekter		11 080 395	9 577 700
Annonsealg, annet salg		327 860	582 315
Offentlig støtte	1	7 548 163	6 628 554
Privat støtte		5 890 857	6 382 348
Diverse refusjoner, m.m		1 498 749	1 484 852
Sum driftsinntekter		<u>26 346 025</u>	<u>24 655 770</u>
Driftskostnader			
Lønnskostnad	2	17 430 183	15 123 198
Avskrivning på driftsmidler	3	225 132	187 232
Informasjon, innsatsfaktorer m.m.		2 785 050	3 413 391
Annen driftskostnad		2 964 439	2 751 942
Sum driftskostnader		<u>23 404 803</u>	<u>21 475 763</u>
DRIFTSRESULTAT		<u>2 941 221</u>	<u>3 180 007</u>
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		36 034	34 923
Finanskostnader		232 279	219 387
Resultat av finansposter		<u>-196 245</u>	<u>-184 463</u>
Ordinært resultat før skattekostnad		<u>-2 744 976</u>	<u>-2 995 543</u>
Ordinært resultat		<u>2 744 976</u>	<u>2 995 543</u>
Årsresultat		<u>2 744 976</u>	<u>2 995 543</u>
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital	5	2 744 976	2 995 543
Sum overføringer		<u>2 744 976</u>	<u>2 995 543</u>

Framtiden i våre hender

BALANSE pr. 31.12

	Note	2016	2015
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler			
Påkostning lokaler	3	0	110 000
Inventar og utstyr		184 900	0
Aktivert it-løsning	3	70 768	148 000
Sum anleggsmidler		<u>255 668</u>	<u>258 000</u>
OMLØPSMIDLER			
Fordringer			
Kundefordringer		280 316	192 945
Andre kortsiktige fordringer		889 123	368 861
Sum fordringer		<u>1 169 440</u>	<u>561 805</u>
Bankinnskudd, kontanter o.l.	4	10 528 431	9 032 506
SUM OMLØPSMIDLER		<u>11 697 870</u>	<u>9 594 311</u>
SUM EIENDELER		<u>11 953 538</u>	<u>9 852 311</u>

Framtiden i våre hender

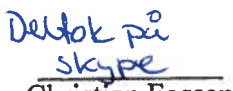
BALANSE pr. 31.12

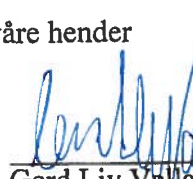
	Note	2016	2015
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	5	7 102 647	4 357 670
Sum opptjent egenkapital		<u>7 102 647</u>	<u>4 357 670</u>
Sum egenkapital		<u>7 102 647</u>	<u>4 357 670</u>
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		215 933	519 037
Skyldig skattetrekk, arbeidsgiveravg.avg. m.v		847 778	733 406
Forskuddsbetalt kontingent		1 623 046	2 048 716
Annen kortsiktig gjeld		2 164 135	2 193 481
Sum kortsiktig gjeld		<u>4 850 892</u>	<u>5 494 641</u>
Sum gjeld		<u>4 850 892</u>	<u>5 494 641</u>
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		<u>11 953 538</u>	<u>9 852 311</u>

Oslo, den

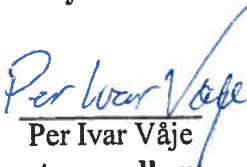
Styret i Framtiden i våre hender

Anne Skranefjell
styreleder

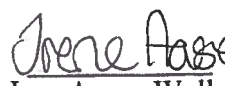
*Deltok på
skype*

Christian Fossen
nestleder

Gerd Liv Valla
styremedlem

Vivi Marie Lademo Storsletten

Vivi Marie Lademo Storsletten
styremedlem

Per Ivar Våje
styremedlem

Sigurd Jorde
styremedlem

Iren Aasen Wolla
styremedlem

meldt forfall

Marcus Borley
styremedlem

Jenny Hognestad
styremedlem

Christoffer Ringnes Klyve
daglig leder

Framtiden i våre hender - Noter 2016

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 17. juli 1998. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder. Framtiden i våre hender har endret regnskapsprinsipper i samsvar med regnskapsloven av 17. juli 1998.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld.

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal betales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Inntektsføring skjer etter opptjeningsprinsippet, som normalt vil være leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, d.v.s. at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig.

Omløpsmidler vurderes til lavest av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Fordringer.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

NOTE 1 – Offentlig støtte

Miljøverndepartementet, grunnstøtte	4.255.400
Norad Informasjonsstøtte	3.000.000
Forskningsrådet	175.000
Transnova Elsykkel i hjemmetjenesten	63.863
Tromdheim kommune	9.300
Totalt	<u>7.548.163</u>
Momskompensasjon	<u>918.784</u>

Den offentlige støtten er i form av driftstilskudd som gjelder for et år. Midler som ikke er benyttet ved årets slutt skal for enkelte av tilskuddene tilbakebetales. Driftstilskuddene bruttoføres.

Framtiden i våre hender - Noter 2016

NOTE 2 – Lønnskostnader/pensjoner

	2016	2015
Lønn	13.929.484	11.910.862
Arbeidsgiveravgift	2.022.142	1.676.728
Pensjonskostnader	919.038	919.258
Andre ytelser	559.519	616.350
Totalt	17.430.183	15.123.198

Antall årsverk 26 24

Ytelser til ledende personer

Lønn til daglig leder kr 539.076

Pensjonskostnader kr 26.650

Andre ytelser daglig leder kr 6.946

Honorarer til styret Kr 0

Kostnadsført honorar for lovpålagt revisjon i 2016 utgjør kr 89.209. I tillegg er det kostnadsført attestasjonstjenester med kr. 11.100.

Selskapet til en innskuddsbasert pensjonsordning i Storebrand. I tillegg har man avtale om AFP for sine ansatte.

NOTE 3 - Varige driftsmidler

	Oppussing lokaler	Inventar og utstyr	Aktivert IT-løsning	Sum
Anskaffelseskost 1.1.	550 000	0	231 668	781 668
Tilgang	0	222 800		222 800
Avgang	-550 000		0	-550 000
Anskaffelseskost 31.12.	0	222 800	231 668	454 468
Akkumulerte avskrivninger 31.12.	0	-37 900	-160 900	-198 800
Balanseført verdi 31.12.	0	184 900	70 768	255 668
Årets avskrivninger	110 000	37 900	77 232	225 132
Økonomiske levetid		5	5	
Avskrivningsplan		Lineær	Linære	

Framtiden i våre hender - Noter 2016

NOTE 4 – Skattetrekkmidler

Kr 516.633,- bundet for betaling av skattetrekk.

NOTE 5 - Egenkapital

	2016	2015
Annen egenkapital		
Opptjent egenkapital 1/1	4.357.670	1.362.127
Årets resultat	2.744.976	2.995.543
Opptjent egenkapital 31/12	7.102.647	4.357.670